

Economisch profiel Stadskanaal, Veendam & Pekela

15 augustus 2016

Berenschot

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Economische ontwikkeling provincie Groningen	4
Infrastructuur provincie Groningen	6
Bedrijventerreinen Stadskanaal, Veendam & Pekela	8
Demografische gegevens gemeenten	10
Gemeente Stadskanaal	11
Gemeente Veendam	13
Gemeente Pekela	15
Werk en inkomen	17
Aantal banen per sector	18
Arbeidsparticipatie en werkloosheid	19
Baten en lasten	20
Bronnenlijst	21

Leeswijzer

- De colleges van de gemeenten Pekela, Stadskanaal en Veendam onderzoeken in afstemming met de gemeenteraden de mogelijkheden tot herindeling tussen de drie gemeenten.
- Eerst wordt er een algemene introductie gegeven over de economische ontwikkeling van de provincie Groningen gebaseerd op het visierrapport van de Rabobank (2016). Dit wordt aangevuld met algemene informatie over de infrastructuur in de provincie.
- Vervolgens wordt er een korte introductie gegeven over de herindeling van de drie gemeenten gebaseerd op het rapport van CAB (2013). In het CAB rapport wordt een analyse gedaan over onder andere de herindeling van de gemeenten Stadskanaal, Veendam, Pekela, Vlagtwedde en Bellingwedde. De huidige herindeling laat de gemeenten Vlagtwedde en Bellingwedde buiten beschouwing.
- Ten slotte biedt deze rapportage inzicht in feitelijke cijfermatige informatie van het CBS (Statline) en KING/VNG (waarstaatjegemeente.nl). De gepresenteerde cijfers hebben betrekking op:
 - * Demografische gegevens
 - * Gemiddelde besteedbare inkomen
 - * Belangrijkste sectoren
 - * Arbeidsparticipatie
 - * Aantal bijstandsuitkeringen
 - * Aantal banen
 - * Werkloosheid

Economische ontwikkeling provincie Groningen

De provincie Groningen wordt continu uitgedaagd om te anticiperen op sociaal-maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Een groot deel van de provincie krijgt, evenals elders in Nederland, de komende jaren te maken met bevolkingskrimp en vergrijzing. Daar bovenop wordt Groningen vrijwel dagelijks geconfronteerd met aardbevingsproblematiek. Groningen is een provincie met meervoudige uitdagingen. Er heerst een achterblijvende dynamiek vanwege de perifere ligging, in combinatie met het feit dat de landsgrens nog steeds een barrière is voor mensen (arbeids- en woningmarkt) en zakendoen. Voor een deel hebben deze uitdagingen te maken met het nog niet volledig afgeronde herstel van ontwikkelingen in het verleden, zoals het verlies van belangrijke industrieën. Dat is terug te zien in bepaalde economische indicatoren, maar ook in de mensen. Vanuit een positieve optiek is de opgave van Groningen om gebruik te maken van de kansen die veranderingen bieden.

Bron: Rabobank, 2016

Macro-economie en structuur provincie Groningen

Groningen draagt voor 4,3% bij aan de Nederlandse economie. Dit betreft het aandeel van de provincie in het bruto nationaal product (BNP) dat de Nederlandse economie jaarlijks genereert. In absolute termen gaat het om ruim €28 miljard., wat neerkomt op bijna €50.000 per Groninger. Ter vergelijking: het BNP per Nederlander bedraagt ongeveer €40.000. Deze cijfers zijn inclusief de aardgassector, zonder deze sector komt het BNP van de provincie uit op circa €16 miljard. Dit betreft 3% van de Nederlandse economie. De agglomeratie Groningen levert veruit de grootste bijdrage aan de provinciale economie; 64% van de totaal gegenereerde toegevoegde waarde. Maar ook hier geldt dat zonder de gassector de bijdrage aan de landelijke economie substantieel lager uitvalt.

De Groningse economie draait sterker dan de Nederlandse op verzorgende bedrijven en instellingen, zoals de onderwijs- en de zorgsector. Onderwijs en zorg zijn goed voor 29% van de werkgelegenheid, landelijk gezien bedraagt dit 21%. Maaksectoren als de landbouw en de industrie zijn licht oververtegenwoordigd. De commerciële dienstverlening en de handel zijn wat ondervertegenwoordigd. De verschillen in economische structuur tussen de Groningse regio's zijn aanzienlijk. De agglomeratie Groningen is nog sterker gericht op overheid en non-profit diensten en minder op maaksectoren. Opvallend is dat handel en horeca hier een minder grote werkverschaffer zijn dan landelijk, ondanks de centrumfunctie van de stad Groningen. In de andere Groningse regio's spelen productiesectoren als de landbouw, de industrie en de bouw een belangrijke rol voor de werkgelegenheid. In Oost-Groningen zijn de zorgsector ende (detail)handel een belangrijke werkverschaffer.

Bron: Rabobank, 2016

Pekela, Stadskanaal en Veendam: regio met (economische) sterktes en zwaktes

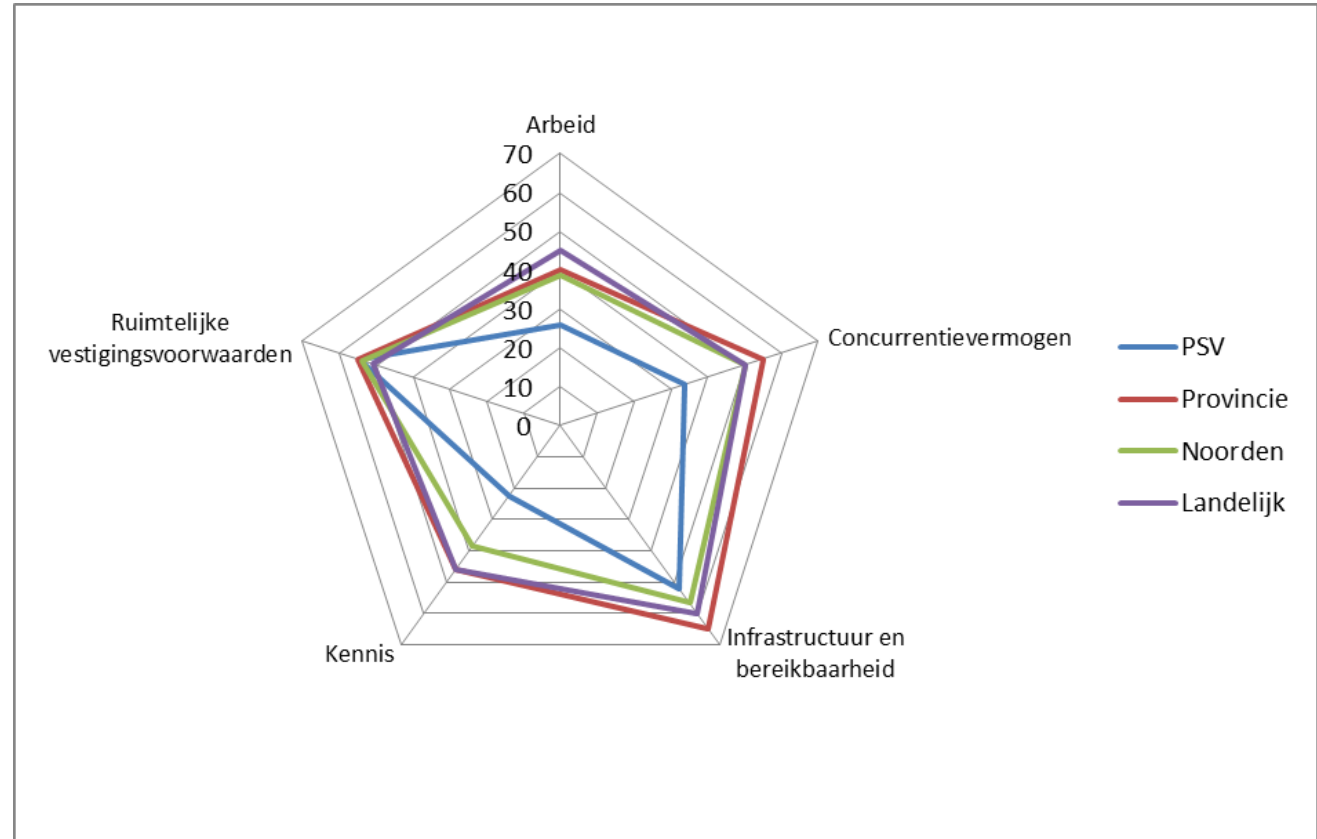
- Een regio die, vanuit externe analyse, meer kansen en sterktes heeft dan zwaktes en bedreigingen
- Waarbij de zwaktes en bedreigingen nauw samenhangen en in de kern twee krachten bevatten:
 - Geschiedenis van werkloosheid , veel overheidsafhankelijkheid en lage opleiding
 - Krimpemde bevolkinsomvang
- De krachten en sterktes kennen ook relaties maar zijn diverser. Centraal staan:
 - De diversiteit in economische kracht
 - De mobiliteit en ruimtelijke ligging
 - De (werk)cultuur van werkenden, bedrijven en de overheid
- De belangrijkste kansen liggen rondom meer onderlinge verbondenheid, complementariteit, afstemming en gezamenlijke profilering

Sterktes	Zwaktes
<ul style="list-style-type: none"> • MKB klantvriendelijk • RSCG • Goede ontsluiting via A7 (noorden) en A37 (Zuiden) en N33 (Westen) • Sterk in Agribusiness • Industrie in fijnmetaal (oud-Philips) • Grondprijs bedrijventerreinen • Voldoende ruimte • Arbeidsreserve en arbeidsmoraal • woonomgeving • Uitgebreid toeristisch netwerk • Bedrijven en werkgevers voelen zich verbonden met regio 	<ul style="list-style-type: none"> • Grote SW sector • Lage arbeidsparticipatie (werkloosheid, uitkeringsafhankelijkheid) • Laag opgeleide beroepsbevolking • Landbouw erg op bulkproductie gericht • Weinig grote bedrijven • Aanwezigheid glasvezel
Kansen	Bedreigingen
<ul style="list-style-type: none"> • Verdubbeling N33 (wordt gerealiseerd) • Doortrekken spoorverbinding • Ontwikkelen van industriële dienstverlening • Ontwikkeling cottage industries • Mogelijkheden voor zorg (domotica en toerisme) • Diversificatie landbouw • Ontwikkelen aansluiting RGA • Ontwikkelen van complementariteit bedrijventerreinen Stadskanaal en Veendam • Regiomarketing • Werkgelegenheid in Duitsland beter toegankelijk maken • Ontwikkelen en versterken van toeleveranciersrelatie aan Duitse bedrijven 	<ul style="list-style-type: none"> • Dalende bevolking en beroepsbevolking • Vergrijzing en ontgroening • Vertrek van (hoger) opgeleide jongeren • Tekort aan vaklui (techniek) • Afhankelijkheid landbouw van EU beleid • Afname van werkgelegenheid in industrie, landbouw en bouw • Geen grote toeristische trekker

Tabel 23. SWOT-analyse Zuidoost Groningen

Pekela, Stadskanaal en Veendam: regio met (economische) sterktes en zwaktes

- Op basis van waarstaatjegemeente.nl is onderstaande 'spin' samengesteld.
- Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden zijn de sterkste kracht, relatief ten opzichte van de provincie, het noorden en het land. Infrastructuur en bereikbaarheid zijn ook relatief goed ontwikkeld.
- De kennis, arbeid en het concurrentievermogen zijn in vergelijking tot provincie, het noorden en landelijk onderontwikkeld.

Infrastructuur provincie Groningen

De infrastructuur is een belangrijk fysiek-ruimtelijk domein. Belangrijke wegverbindingen zijn de A7, de E232 (verlengde A28), de N33 en de N46. Ondanks de rol van stad Groningen als het economische en voorzieningencentrum van de regio, lopen niet alle verbindingen concentrisch naar de stad toe. De N33 en de N34 vormen min of meer ringwegen in het zuiden van de provincie (zeker als de N33 in 2019 tot Appingedam is verdubbeld), terwijl bijvoorbeeld de N362/363 het noordelijk kleigebied volgt en met elkaar verbindt. De A7 is veruit de belangrijkste wegverbinding met het Duitse achterland, die daar aansluit op de A31. De Eemshaven en de haven van Delfzijl zijn vooral belangrijk voor de ontsluiting van de (inter)nationale handel in met name bulkproducten (zoals chemicaliën). Deze realiseren een overslag van 10 miljoen ton per jaar, goed voor 1,8% van het totale overslagvolume dat de Nederlandse zeehavens realiseren en 3% van de directe toegevoegde

waarde die de zeehavens gezamenlijk genereren. De spoorverbinding van het westen van het land is met de komst van de Zuiderzeelijn wel wat verbeterd, maar Zwolle is daarbij voor de helft van de ritten een overstapstation en de maximale snelheid van de intercity's bedraagt niet meer dan 140 km per uur. De – voor de komende vijf jaar gestremde – internationale spoorverbinding met Duitsland heeft een regionaal karakter (Groningen-Leer); een doorgaande (intercity) verbinding is er niet. Wel zijn er plannen om de spoorverbinding Groningen-Bremen te verbeteren, waardoor de reistijd tussen beide steden zou worden verkort van 2 uur en drie kwartier naar een kleine twee uur.

Bron: Rabobank, 2016

Infrastructuur Groningen en Noord-West Duitsland

Bron: CAB, 2013

Structuurkenmerken bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen in Stadskanaal hebben als profiel zakelijke en industriële dienstverlening. Het zwaartepunt ligt hier bij het bedrijf Wedeka en de overige technische dienstverlening. De bedrijventerreinen hier worden sterk gedragen door het MKB, en worden gewaardeerd door de ondernemers.

Het terrein Pekela West is gespecialiseerd in karton, maar dat is enkel gebaseerd op de vestiging van Smurfit-Kappa.

Bij Veendam en de omliggende terreinen is sprake van een bovenregionaal logistiek zwaartepunt. Daarnaast zijn er een aantal interessante chemie gerelateerde bedrijven. Het terrein biedt mogelijkheden voor (value added) logistics, gezien de reeds aanwezige voorzieningen en de gunstige ligging, met name ten opzichte van Duitsland. Qua ontwikkeling is het een geschikt terrein voor bedrijvigheid die baat heeft bij de goede logistieke mogelijkheden. De verdere ruimtelijke ontwikkeling van de omgeving van het terrein RSCG langs de N33 is een zeer interessant gegeven, RSCG zal hierdoor groeien.

Bron: CAB, 2013

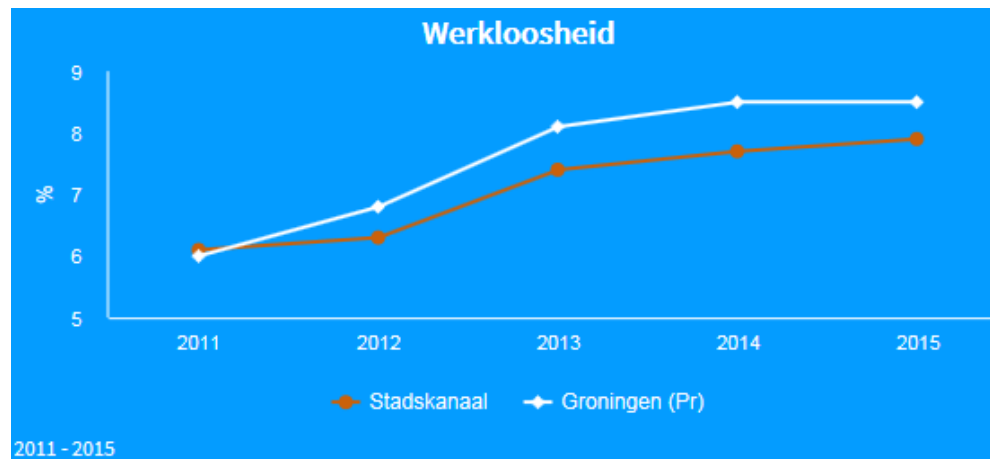
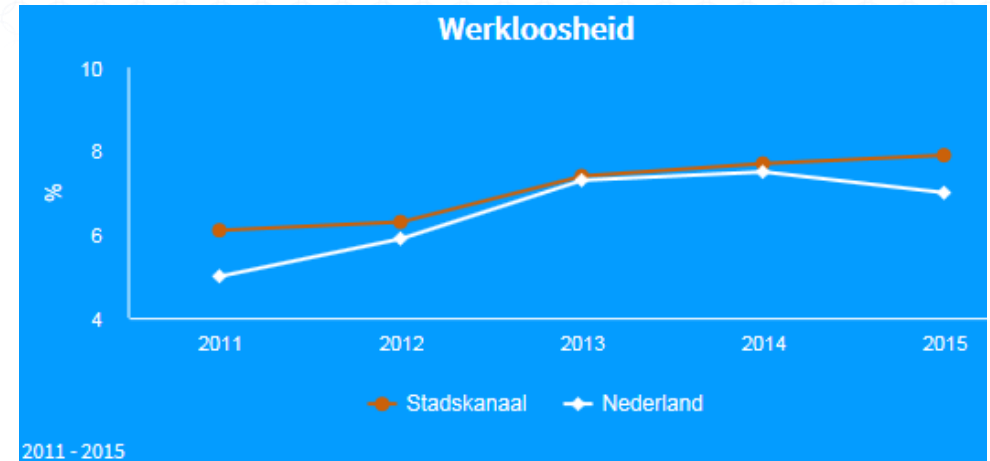
Demografische gegevens gemeenten vs. provincie vs. Nederland

	Stadskanaal	Veendam	Pekela	Provincie Groningen	Nederland
Aantal inwoners	32.621	27.467	12.641	582.251	16.900.726
% jonger dan 20 jaar	21.2%	21.8%	21.3%	21.0%	22.7%
% tussen 20-65 jaar	55.2%	57.1%	58.0%	60.8%	59.6%
% ouder dan 65 jaar	23.5%	21.2%	20.7%	18.4%	17.7%
Bevolkingsgroei per 1000 inwoners	-0.02%	-0.04%	-0.21%	-0.05%	4.2%
Aantal inwoners dat WW-uitkering ontvangt	820	840	350	16.150	445.880
Afstand woon-werk	10.3km	12.3km	9.7km	6.6km	14.6km

Bron: CBS, (2016) Statline. Gebaseerd op meest recente cijfers

Stadskanaal vergeleken met provincie Groningen en Nederland

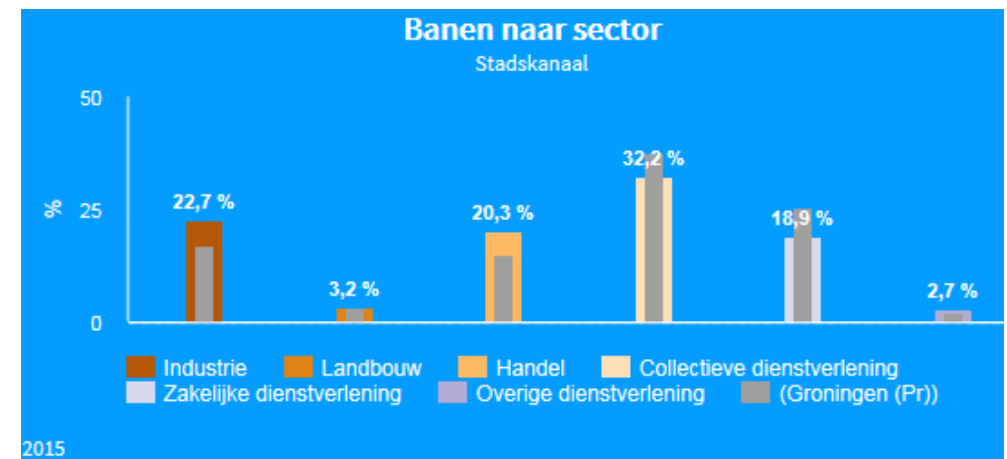
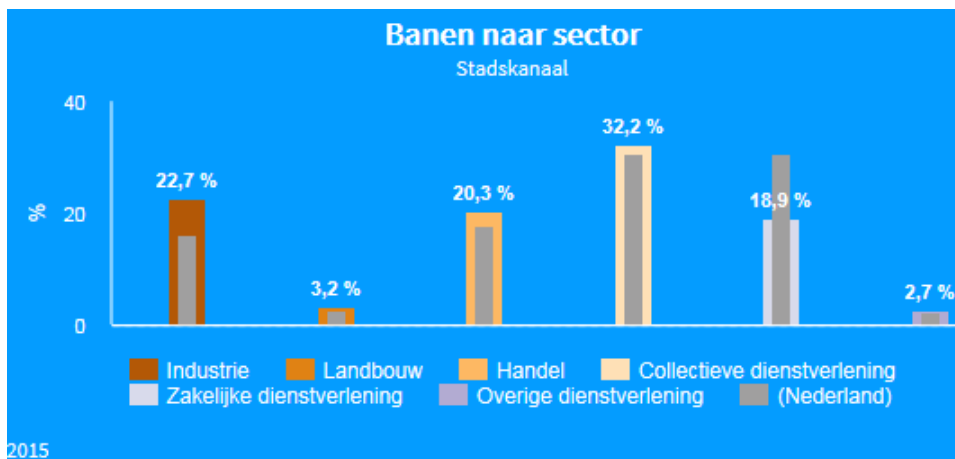
- Stadskanaal heeft 601.6 banen per 1000 inwoners, in zowel Nederland (721.7) als Groningen (690.3) ligt dit aantal hoger
- In Stadskanaal hebben 470.1 personen van 18 jaar of ouder per 10.000 inwoners een bijstandsuitkering. In Nederland is dit aantal lager (405.1), maar in Groningen is dit aantal hoger (530.0)
- Het gemiddelde besteedbare inkomen per persoon van 18 jaar of ouder is in Stadskanaal €17.500. In Nederland is dit €20.600 en in Groningen €18.600
- De werkloosheid is in Stadskanaal hoger dan in Nederland, maar lager dan in Groningen. De ontwikkeling gezien over de laatste jaren zijn in de grafieken hier naast gepresenteerd

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Stadskanaal vergeleken met provincie Groningen en Nederland per sector

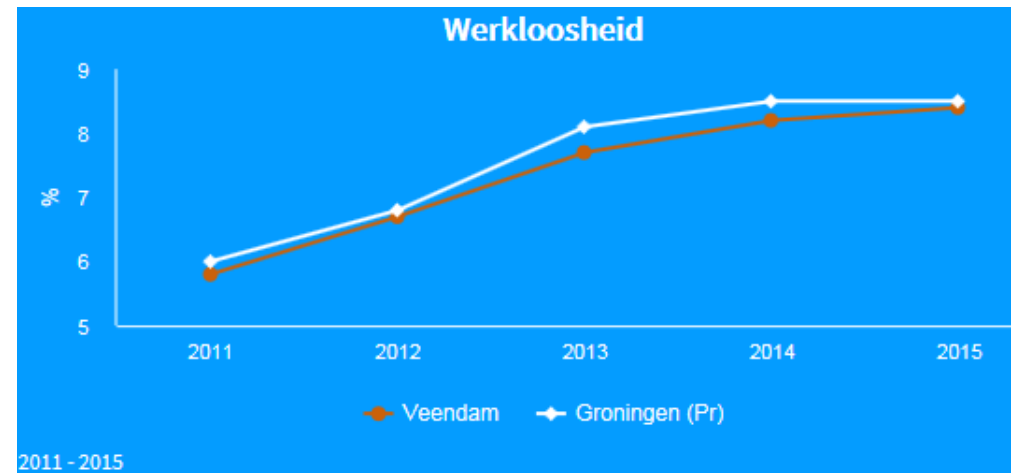
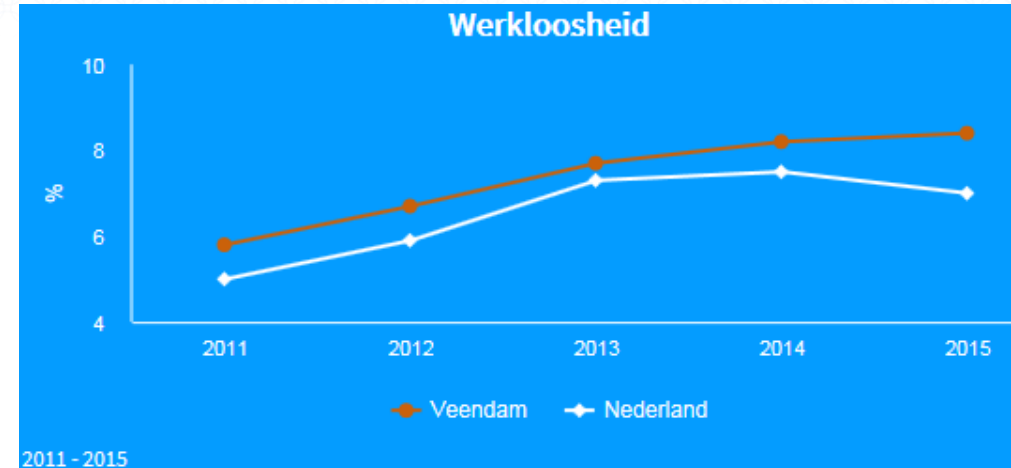
- De sector collectieve dienstverlening is in Stadskanaal het grootst (32.2%), gevolgd door de sector industrie (22.7%), handel (20.3%) en zakelijke dienstverlening (18.9%).
- De verschillen tussen Stadskanaal, de provincie Groningen en Nederland qua aantal banen per sector is het grootst in de industrie (22.7% in Stadskanaal vs. 16.8% in Groningen en 16.1% in Nederland) en in de zakelijke dienstverlening (18.9% in Stadskanaal vs. 25.5% in Groningen en 30.7% in Nederland). De collectieve dienstverlening is in Nederland kleiner dan in Stadskanaal (30.5% vs. 35.8%), maar in de provincie Groningen groter dan Stadskanaal met 37.5%.
- In Stadskanaal is de collectieve dienstverlening verreweg de grootste sector, terwijl in Nederland de collectieve en zakelijke dienstverlening ongeveer even groot zijn. De industrie is tevens beduidend groter dan in Nederland. De sector verdeling in Groningen is vergelijkbaar met de verdeling in Stadskanaal.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Veendam vergeleken met provincie Groningen en Nederland

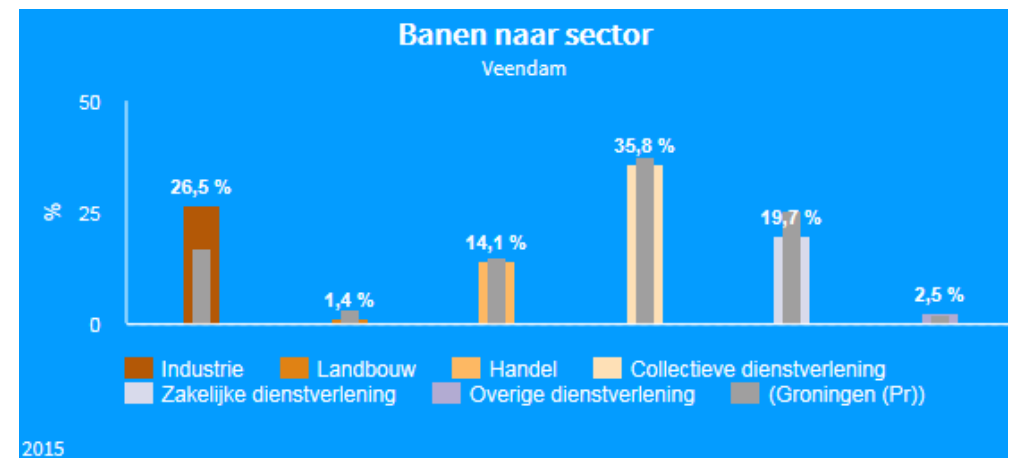
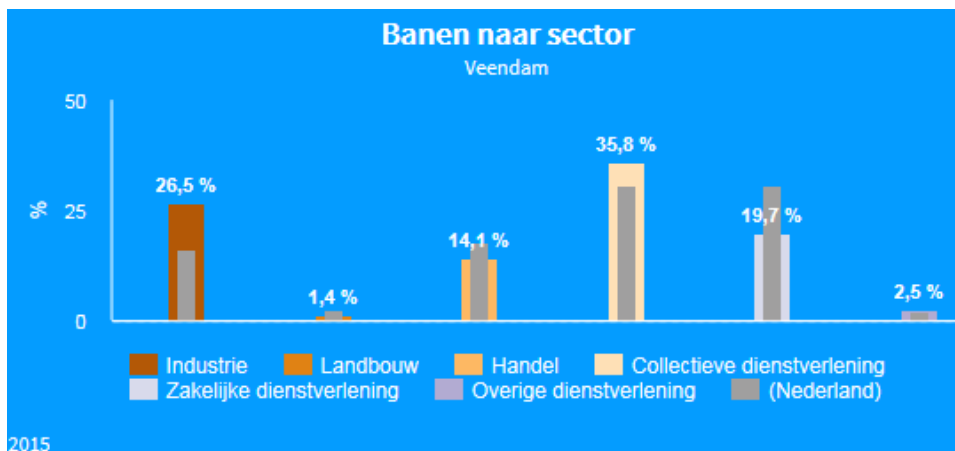
- Veendam heeft 717.3 banen per 1000 inwoners, in Nederland is dit aantal hoger (721.7), maar in Groningen is dit aantal lager (690.3)
- In Veendam hebben 495.6 personen van 18 jaar of ouder per 10.000 inwoners een bijstandsuitkering. In Nederland is dit aantal lager (405.1), maar in Groningen is dit aantal hoger (530.0)
- Het gemiddelde besteedbare inkomen per persoon van 18 jaar of ouder is in Veendam €18.400. In Nederland is dit €20.600 en in Groningen €18.600
- De werkloosheid is in Veendam hoger dan in Nederland, maar lager dan in Groningen. De ontwikkeling gezien over de laatste jaren zijn in de grafieken hier naast gepresenteerd

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Veendam vergeleken met provincie Groningen en Nederland per sector

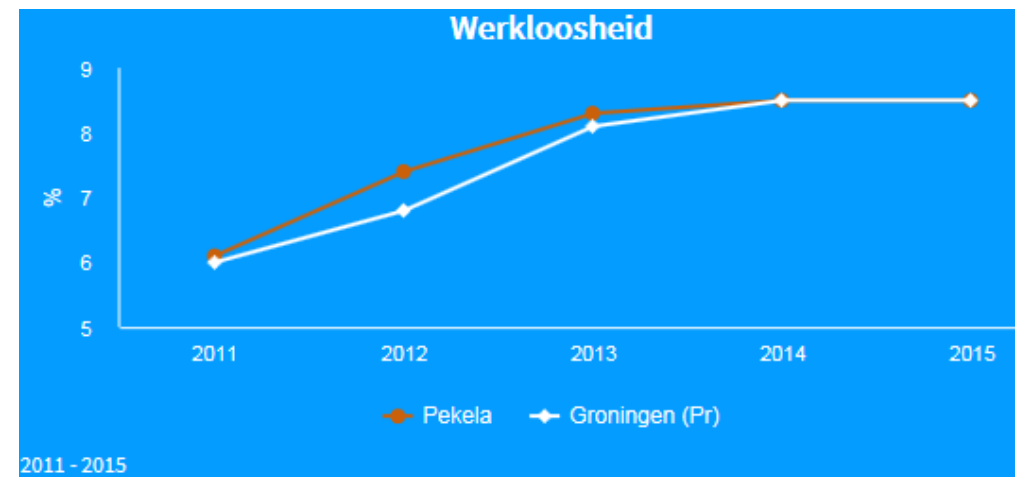
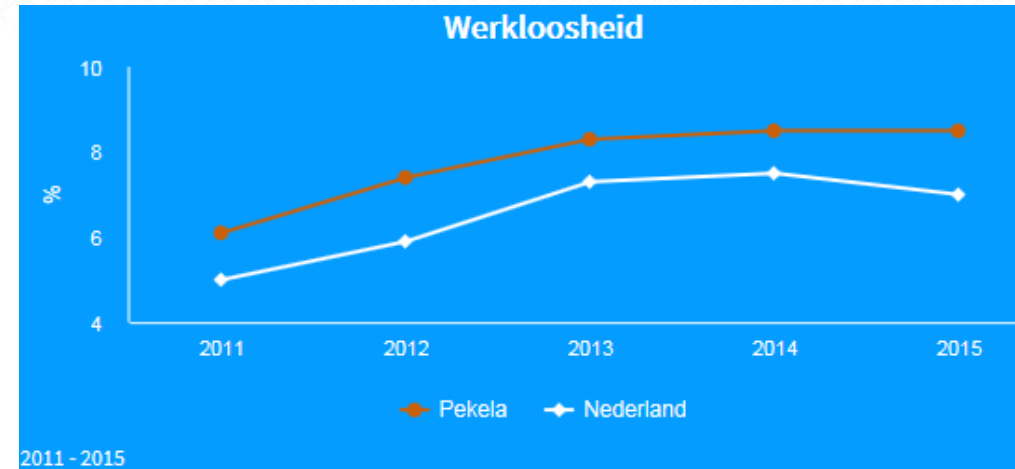
- De sector collectieve dienstverlening is in Veendam het grootst (35.8%), gevolgd door de sector industrie (26.5%), zakelijke dienstverlening (19.7%) en handel (14.1%) .
- De verschillen tussen Veendam, de provincie Groningen en Nederland qua aantal banen per sector is het grootst in de industrie (26.5% in Veendam vs. 16.8% in Groningen en 16.1% in Nederland) en in de zakelijke dienstverlening (19.7% in Veendam vs. 25.5% in Groningen en 30.7% in Nederland). De collectieve dienstverlening is in Nederland kleiner dan in Veendam (30.5% vs. 35.8%), maar in de provincie Groningen groter dan Veendam met 37.5%.
- In Veendam is de collectieve dienstverlening verreweg de grootste sector, terwijl in Nederland de collectieve en zakelijke dienstverlening ongeveer even groot zijn. De industrie is tevens beduidend groter dan in Nederland . De sector verdeling in Groningen is vergelijkbaar met de verdeling in Veendam.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Pekela vergeleken met provincie Groningen en Nederland

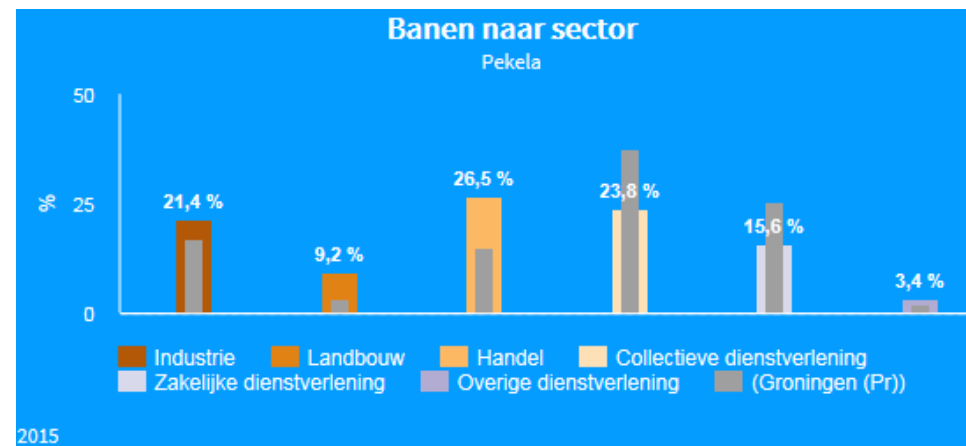
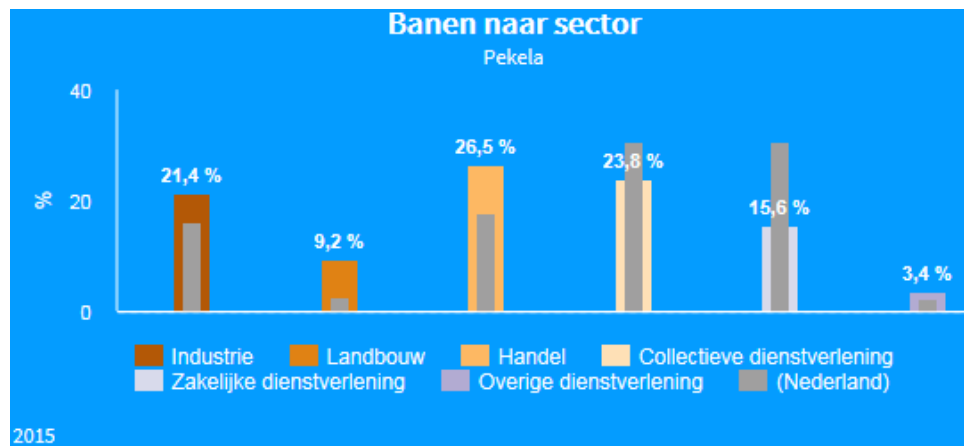
- Pekela heeft 361.0 banen per 1000 inwoners, in zowel Nederland (721.7), als Groningen (690.3) is dit aantal hoger
- In Pekela hebben 565.9 personen van 18 jaar of ouder per 10.000 inwoners een bijstandsuitkering. In zowel Nederland (405.1) als Groningen (530.0) is dit aantal lager
- Het gemiddelde besteedbare inkomen per persoon van 18 jaar of ouder is in Pekela €17.000. In Nederland is dit €20.600 en in Groningen €18.600
- De werkloosheid is in Pekela hoger dan in Nederland en ongeveer gelijk met Groningen. De ontwikkeling gezien over de laatste jaren zijn in de grafieken hier naast gepresenteerd

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Pekela vergeleken met provincie Groningen en Nederland per sector

- De sector handel is in Pekela het grootst (26.5%), gevolgd door de sector collectieve dienstverlening (23.8%), industrie (21.4%) en zakelijke dienstverlening (15.6%) .
- De verschillen tussen Pekela, de provincie Groningen en Nederland qua aantal banen per sector is het grootst in de zakelijke dienstverlening (15.6% in Pekela vs. 25.5% in Groningen en 30.7% in Nederland) en in de handel (26.5% in Pekela vs. 14.9% in Groningen en 17.8% in Nederland). Er zijn aanzienlijk veel meer banen in de sector landbouw in Pekela (9.2%), dan in de provincie Groningen (3.3%) en Nederland (2.6%).
- In Pekela is de handel verreweg de grootste sector gevolgd door de collectieve dienstverlening, terwijl in Nederland de collectieve en zakelijke dienstverlening ongeveer even groot zijn. De industrie en de landbouw zijn tevens beduidend groter dan in Nederland. De sector verdeling in Groningen is enigszins vergelijkbaar met de verdeling in Pekela, maar de landbouw en handel zijn beduidend groter.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Werk & inkomen gemeenten vs. provincie vs. Nederland

	Stadskanaal	Veendam	Pekela	Provincie Groningen	Nederland
Aantal banen per 1000 inwoners	601.6	717.3	361.0	690.3	721.7
Aantal bijstandsuitkering per 10.000 inwoners >18 jaar	470.1	495.6	565.9	530.0	405.1
Gemiddeld besteedbaar inkomen	€17.500	€18.400	€17.000	€18.600	€20.600
Percentage werkloosheid in 2015	7.9%	8.4%	8.5%	8.5%	7.0%

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Aantal banen per sector per gemeente

- De gemeenten Stadskanaal en Veendam zijn in termen van werk en inkomen vergelijkbaar. De gemeente Pekela houdt zich echter afwijkend tot deze twee. De werkloosheid in Pekela is groter, er zijn meer personen met een bijstandsuitkering, het gemiddelde inkomen ligt lager en er zijn minder banen.
- De verdeling van het aantal banen per sector ligt in Pekela ook anders dan in Stadskanaal en Veendam. In Stadskanaal en Veendam is de collectieve dienstverlening de grootste sector, terwijl in Pekela de handel de grootste sector betreft. Tevens is opvallend dat de landbouw in Pekela aanzienlijk groter is dan in de andere twee gemeenten.

Stadskanaal

- 1. Collectieve dienstverlening
- 2. Industrie
- 3. Handel
- 4. Zakelijke dienstverlening
- 5. Landbouw
- 6. Overig

Veendam

- 1. Collectieve dienstverlening
- 2. Industrie
- 3. Zakelijke dienstverlening
- 4. Handel
- 5. Overig
- 6. Landbouw

Pekela

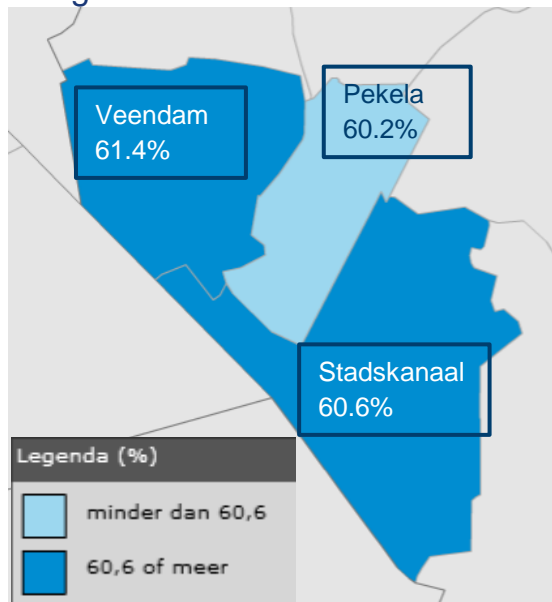
- 1. Handel
- 2. Collectieve dienstverlening
- 3. Industrie
- 4. Zakelijke dienstverlening
- 5. Landbouw
- 6. Overig

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016) Gebaseerd op meest recente cijfers

Arbeidsparticipatie en werkloosheid

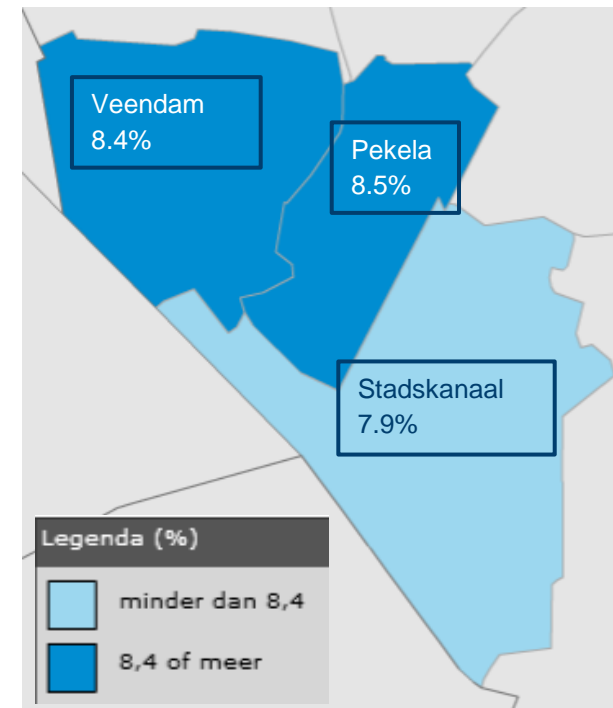
Netto arbeidsparticipatie

De arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de bevolking deelneemt aan het arbeidsproces. De arbeidsparticipatie geeft aan welk deel van de bevolking deelneemt aan het arbeidsproces. De netto arbeidsparticipatie geeft aan hoeveel procent van de beroepsgeschikte bevolking ook daadwerkelijk een betaalde baan heeft. Werklozen worden hierin dus niet meegeteld.

Werkloosheidspercentage

Van de drie gemeenten is het werkloosheidspercentage in de gemeente Stadskanaal het laagst. Het percentage is in Veendam en Pekela ongeveer gelijk.

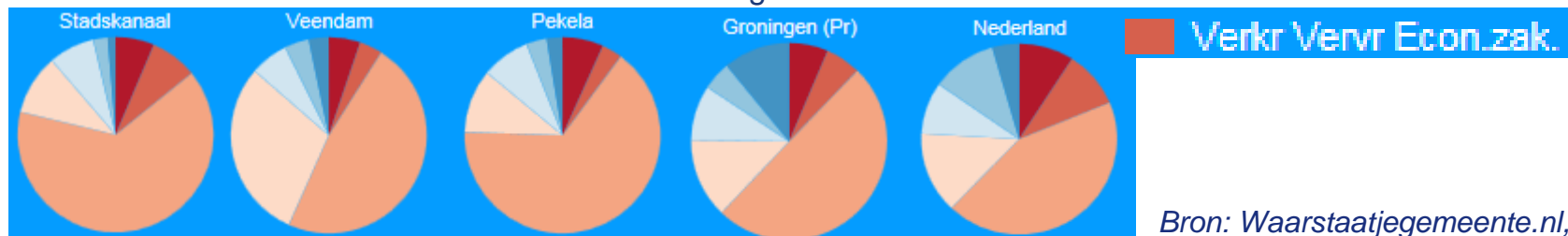
Bron: CBS, (2016) Statline. Gebaseerd op meest recente cijfers

Baten & lasten

- De baten betreffen het gemiddelde aantal euro's per inwoner dat de gemeente binnen krijgt, berekend voordat de mutatie van reserves verwerkt is.
- De lasten betreffen de kosten die de gemeente maakt in euro's per inwoner, berekend voordat de mutatie van reserves verwerkt is.

	Stadskanaal	Veendam	Pekela	Provincie Groningen	Nederland
Baten (euro per inwoner)	3.271	3.847	3.303	3.696	3.155
Lasten (euro per inwoner)	3.285	3.894	3.332	3.686	3.225
Kosten verkeer, vervoer en waterstaat & economische zaken (euro per inwoner)	255	147	112	216	312

- In onderstaande cirkeldiagrammen worden de lasten gesegmenteerd weergegeven. Verkeer, vervoer en waterstaat & economische zaken staat in ieder diagram rechts boven aan.

Bron: Waarstaatjegemeente.nl, (2016)

Bronnenlijst

- CAB (2013). Tabellen boek. Cijfermatig overzicht van varianten voor de gemeentelijke herindeling in Zuidoost Groningen
- CAB (2013). Gemeentelijke opschaling langs horizontale of verticale as. Rapportage van een uitgebreide scenario verkenning omtrent de sociaaleconomische potentie
- CAB (2013). Variant Zuidoost Groningen. De sociaaleconomische potentie van de variant Zuidoost Groningen
- CBS (2016). Statline
- Rabobank (2016). Toekomstvisie: 'Perspectief Groningen 2025'
- KING/VNG (2016). Waarstaatjegemeente.nl